

Heinrich Wilhelm Ernst von Beneckendorff und Hindenburg (1837)

Heinrich Wilhelm Ernst von Beneckendorff und Hindenburg

(Sonnenstuhl/Świętochowo, 25.11.1774 - 23.04.1847 Drezno), komendant twierdzy w Toruniu, honorowy obywatel miasta.

Honorowy Obywatel Miasta Torunia

Ojcem Heinricha v. Beneckendorffa był Johann Otto Gottfried v. Beneckendorff, dziedzic na Świętochowie i Pagendorf (Zakrze), później radca prowincjonalny w okręgu Kwidzyn-Prabuty, matką zaś hrabianka Luise Helene zu Eulenburg-Prassen. Jako spadkobierca Limży (Limbsee) i Ogródzieńca (Neudeck), wsi należących do spowinowaconych z nim, a wymarłych bezpotomnie Hindenburgów, Johann Otto otrzymał w 1789 r. od króla pruskiego Fryderyka Wilhelma II zezwolenie, aby nazwisko wygasłego rodu dodać do swego nazwiska. Beneckendorff wybrał karierę wojskową, wstąpił do stacjonującego w Prabutach regimentu dragonów Hertzberga. Stopniowo awansował, w 1793 r. był porucznikiem, w 1806 r. kapitanem, a w 1809 r. awansował na majora.

Toruń, okupowany przez Rosjan od 1813 r., na mocy postanowień kongresu wiedeńskiego miał powrócić do Prus. Mające przejąć twierdzę pruskie oddziały wojskowe pod dowództwem pułkownika Beneckendorffa oczekiwały na ten moment pod Toruniem. 16 sierpnia 1815 r. rosyjski komendant powiadomił władze miejskie o decyzji cara Aleksandra I o przekazaniu miasta Prusom. Jednak dopiero 4 września otrzymał on rozkaz opuszczenia Torunia, wykonany 19 września. Tego samego dnia Beneckendorff mianowany na stanowisko komendanta Torunia, wydał odezwę do mieszkańców, informując ich o przejęciu miasta w imieniu króla pruskiego Fryderyka Wilhelma III, a do miasta wkroczył na czele swoich oddziałów 21 września 1815 r.

W trakcie trudnych rokowań prowadzonych przez rząd pruski z magistratem toruńskim na temat rozbudowy twierdzy zyskał zaufanie mieszczan. Ujął ich zrozumieniem dla historycznej wartości średniowiecznych umocnień miejskich oraz zrozumieniem dla trudnej sytuacji finansowej miasta. Z punktu widzenia miasta twierdza odgrywała negatywną rolę, gdyż spowalniała modernizację struktur

miejskich i procesy gospodarcze. Kwoty przeznaczane na twierdzę toruńską przewyższały w pierwszej połowie XIX w. środki, którymi dysponowało miasto. Toruń pod względem wojskowym podlegał w ramach prowincji pruskiej dowództwu okręgi I Korpusu Armii z siedzibą w Królewcu, a pod względem poboru do służby uzupełnień okręgu w Grudziądzu.

Wkrótce został mianowany generałem. Po 1820 r. zamieszkał przy rynku Starego Miasta pod nr 10, w ukończonym właśnie domu, w którym również urzędował aż do 1837 r., kiedy to opuścił ostatecznie Toruń i udał się do Drezna, gdzie zmarł 10 lat później.

Na początku sierpnia 1837 r. władze miasta Torunia dowiedziały się, że Beneckendorff przechodzi w stan spoczynku i zamierza opuścić miasto. W związku z tym, że w ciągu owych 22 lat, kiedy był komendantem uczynił wiele dla twierdzy, jak i dla miasta, to w podziękowaniu za te zasługi, władze miejskie na posiedzeniu w dniu 24 (a nie jak dotąd przyjmowano 26) sierpnia 1837 r., "aby dać dowód swej wdzięcznej pamięci" postanowiły nadać mu tytuł honorowego obywatela miasta Torunia. (um demselben den Beweis unseres dankbaren Anerkenntnisses an der Tag zu legen, haben wir also In der heutigen Sitzung beschlossen: Seiner Exzellenz den Herrn Generalleutnant v. Hindenburg, das Ehrenbürgerschaft hiesigen Stadt zu ertheilen).

12 września 1837 r. przebywający jeszcze w Toruniu Beneckendorff wysłał list pożegnalny do ówczesnego burmistrza Karola Popławskiego i magistratu. Dziękował w nim za okazywane mu wielokrotnie zaufanie i przychylność, w ciągu owych 22 lat pobytu w mieście. Życzył, aby pokój na świecie trwał jeszcze przez wiele lat, aby miasto i wszystkie znajdujące się w nim instytucje mogły się dzięki temu rozwijać. Jak się wydaje, o przyznaniu mu honorowego obywatelstwa jeszcze w tym dniu nie wiedział i wyjechał z Torunia. Dyplom wręczyła mu dopiero delegacja magistratu toruńskiego w dniu 2 października 1837 r. w Bydgoszczy, jak się wydaje, zaskakując Beneckendorffa (Sage ich meinen ganz ergebensten und wärmsten Dank für die Verleihung des Ehren Bürgerrdiploms zu Thorn, womit ich gestern durch eine Deputation dieser Stadt auf die angenehmste Weise überrascht wurde). Z Bydgoszczy wysłał następnego dnia list z podziękowaniem do Torunia. Wraz z dyplomem wręczono mu prawdopodobnie pamiątkowy puchar, który magistrat polecił wykonać 31 sierpnia.

Żonaty z Antonią von Polentz, doczekał się z tego małżeństwa dwojga dzieci. Heinrich Otto urodził się w Toruniu 4 maja 1823 r. i został tak jak ojciec wojskowym. Córka, Luiza, ur. 6 maja 1826 r., została żoną generała Alberta Johanna von Jordan. Dodać trzeba, że pierwsze towarzystwo kobiece w Toruniu powstało jesienią 1822 r. właśnie z inicjatywy żony komendanta twierdzy. Towarzystwo to nazywało się Frauenverein zur Unterstützung Armer i miało charakter dobroczynny.

Źródła i lit.: AP Toruń, *Akta miasta Torunia*, C. 19 475, k. 11-15v; A. Semrau, *Zwei Ehrenbürger der Stadt Thorn aus der Familie Beneckendorff und von Hindenburg. Mit einer Stammtafel*, „Mitteilungen des Copernicus-Vereins für Wissenschaft und Kunst”, H. 22, 1914, s. 98-100; H. Bauer, *von Beneckendorff und Hindenburg, Heinrich Wilhelm Ernst*, APB, t. 1, 1941, s. 47; *Historia Torunia*, pod red. M. Biskupa, t. 3, cz. 1: *W czasach zaboru pruskiego*, oprac. E. Alabrudzińska i in., Toruń 2003, s. 241, 243, 302, 321, 325, 421.

Opracował: prof. Jacek Wijaczka

[>>> Wróć do listy Honorowych Obywateli Miasta Torunia](#)

- [Powrót](#)
- [Udostępnij na: X](#)
- [Udostępnij na: FB](#)
- [Drukuj](#)
- [PDF](#)